

Na osnovu člana 18 stav 4 Zakona o zaštiti i zdravlju na radu ("Službeni list CG", broj 34/14), Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

PRAVILNIK O ZNAKOVIMA ZA ZAŠTITU I ZDRAVLJE NA RADU*

("Sl. list Crne Gore", br. 24/15 od 11.05.2015)

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se mjesta rada kao i sredstva za rad na kojima je poslodavac dužan da postavi natpise, upozorenja i znakove zaštite i zdravlja na radu (u daljem tekstu: znakovi zaštite).

Član 2

Ovaj pravilnik se ne primjenjuje na:

- znakove za stavljanje na tržište opasnih materija, preparata, proizvoda i/ili opreme, osim u slučajevima kada je to drugim propisima utvrđeno;
- znakove koji se koriste u drumskom, željezničkom, unutrašnjem plovnom, pomorskom ili vazdušnom saobraćaju.

Član 3

Znakovi zaštite su znakovi koji se odnose na određeni objekat, djelatnost ili situaciju i koji obezbjeđuju informacije ili uputstva za zaštitu i zdravlje na radu pomoću znaka na tabli, boje, svjetlosnog znaka ili zvučnog signala, govorne komunikacije ili znaka koji se daje rukom, u zavisnosti od situacije.

Član 4

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:

- **znak zabrane** je znak koji zabranjuje postupanje koje može da dovede do nastanka opasnosti ili opasne pojave;
- **znak upozorenja** je znak koji upozorava na opasnost ili opasnu pojavu;
- **znak obaveze** je znak koji propisuje određeno postupanje;
- **znak izlaza** u slučaju opasnosti ili prve pomoći je znak koji daje informaciju o izlazu u slučaju opasnosti ili prostorijama, sredstvima i opremi za pružanje prve pomoći i spašavanje;
- **znak obavještenja** je znak koji daje drugačiju informaciju od informacije koje su date znakovima iz al. 1, 2 i 3 ovog stava;
- **znak na tabli** je znak koji daje određenu informaciju putem kombinacije geometrijskih oblika, boja i simbola ili piktograma i koji je vidljiv pod dovoljnim osvjetljenjem;
- **dopunski znak na tabli** je znak koji se upotrebljava zajedno sa znakom iz alineje 6 i koji daje dodatne informacije;
- **zaštitna boja** je boja koja ima određeno značenje;
- **simbol ili piktogram** je slika koja opisuje situaciju ili propisuje određeno postupanje i koja se upotrebljava na znaku na tabli ili osvijetljenoj površini;
- **svjetlosni znak** je znak koji daje uređaj koji je napravljen od providnih ili prozirnih materijala koji su osvijetljeni iznutra ili otpozadi tako da je osvijetljena površina vidljiva;
- **zvučni signal** je kodirani zvučni signal koji proizvodi i prenosi uređaj koji je napravljen za tu namjenu, bez upotrebe ljudskog ili vještačkog glasa;
- **govorna komunikacija** je unaprijed dogovorena govorna poruka koja je saopštena ljudskim ili vještačkim glasom;
- **znak koji se daje rukom** je pokret i/ili položaj ruku i/ili šaka, u kodiranom obliku, koji se daju licu koji izvodi manevre koji mogu da predstavljaju opasnost za zaposlenog;

Član 5

Opšti i posebni zahtjevi u vezi sa znakovima zaštite dati su u prilogima koji su sastavni dio ovog pravilnika, i to:

- Opšti zahtjevi za znakove zaštite (Prilog broj 1);
- Zahtjevi za znakove zaštite na tablama (Prilog broj 2);
- Zahtjevi za obilježavanje posuda i cjevovoda (Prilog broj 3);
- Zahtjevi za označavanje lokacije i identifikaciju opreme za gašenje požara (Prilog broj 4);
- Zahtjevi za znakove zaštite koji se upotrebljavaju za obilježavanje prepreka, opasnih zona i saobraćajnica (Prilog broj 5);
- Zahtjevi za svjetlosne znakove zaštite (Prilog broj 6);
- Zahtjevi za zvučne signale (Prilog broj 7);
- Zahtjevi za govornu komunikaciju (Prilog broj 8); i
- Zahtjevi za znakove zaštite koji se daju rukom (Prilog broj 9).

Član 6

Poslodavac treba da obezbijedi i istakne znakove zaštite uzimajući u obzir procjenu rizika, tamo gdje rizik, odnosno opasnosti i štetnosti nijesu mogle da budu otklonjene ili dovoljno smanjene primjenom mjera zaštite.

Član 7

Poslodavac treba da, pored znakova iz Priloga broj 5 ovog pravilnika, za obilježavanje prepreka, opasnih zona i saobraćajnica, postavi i odgovarajuće znakove iz oblasti drumskog, željezničkog, unutrašnjeg plovnog, pomorskog ili vazdušnog saobraćaja.

Član 8

Poslodavac treba da, u toku osposobljavanja za bezbjedan rad, upozna zaposlenog sa svim mjerama zaštite koje se preduzimaju u vezi sa obezbjeđivanjem znakova zaštite i da mu obezbijedi uputstva ili instrukcije u pisanom obliku koje se odnose na obavezne načine postupanja u opštim i specifičnim situacijama i značenje znakova zaštite, a naročito znakova koji sadrže riječi.

Član 9

Poslodavci su dužni da rad i poslovanje usklade sa odredbama ovog pravilnika u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog pravilnika.

Član 10

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 170-2/15-3
Podgorica, 7. maja 2015. godine

M I N I S T A R,

Zorica Kovačević

*U ovaj pravilnik prenesena je Direktiva Savjeta 92/58/EEZ od 24. juna 1992. godine o minimalnim zahtjevima za obezbjeđivanje znakova za zaštitu i zdravlje radnika na radu.

Prilog broj 1

OPŠTI ZAHTJEVI ZA ZNAKOVE ZAŠTITE

1. Opšti zahtjevi

1.1. Znakovi zaštite mogu da se upotrebljavaju samo za davanje informacija ili instrukcija koje su propisane ovim pravilnikom.

2. Vrste znakova zaštite

2.1. Trajni znakovi zaštite

2.1.1. Trajni znakovi zaštite na tablama treba da se upotrebljavaju za znakove zabrane, upozorenja, obaveze i za označavanje i identifikaciju izlaza u slučaju opasnosti i za prostorije, sredstva i opremu za pružanje prve pomoći.

2.1.2. Znakovi zaštite na tablama i zaštitne boje treba da se upotrebljavaju za trajno označavanje lokacije i identifikaciju opreme za gašenje požara.

2.1.3. Znakovi zaštite na tablama na posudama i cjevovodima treba da budu postavljeni u skladu sa zahtjevima iz Priloga broj 3 ovog pravilnika.

2.1.4. Mjesta na kojima postoji rizik od udara u prepreku ili pada treba da budu trajno obilježena zaštitnom bojom i/ili znakom na tabli.

2.1.5. Saobraćajnice treba da budu trajno obilježene zaštitnom bojom.

2.2. Znakovi zaštite u određenim situacijama

2.2.1. Svjetlosni znakovi, zvučni signali i/ili govorna komunikacija treba da se koriste kada određene situacije to zahtijevaju, uzimajući u obzir mogućnosti za zamjenu i kombinovanu upotrebu znakova zaštite navedenih u tački 3. ovog priloga, da bi se upozorilo na opasnost, da bi se pozvala lica da postupe na određeni način i za evakuaciju u slučaju opasnosti.

2.2.2. Znakovi koji se daju rukom i/ili govorna komunikacija treba da se koriste kada situacija to zahtijeva da bi se usmjerila lica koja izvode opasne manevre.

3. Zamjena i kombinovana upotreba znakova zaštite

3.1. Ako se obezbjeđuje ista efikasnost, može da se upotrijebi bilo koji od sljedećih znakova:

3.1.1. zaštitna boja ili znak na tabli da bi se označilo mjesto na kojem postoji prepreka ili opasnost od pada;

3.1.2. svjetlosni znakovi, zvučni signali ili govorna komunikacija;

3.1.3. znakovi koji se daju rukom ili govorna komunikacija.

3.2. Kombinovana upotreba znakova zaštite:

3.2.1. svjetlosni znakovi i zvučni signali;

3.2.2. svjetlosni znakovi i govorna komunikacija;

3.2.3. znakovi koji se daju rukom i govorna komunikacija.

4. Uputstva u donjoj tabeli primjenjuju se za znakove zaštite koji uključuju zaštitnu boju:

Boja	Značenje ili namjena	Uputstva i obavještenja
Crvena	Znak zabrane	Opasno postupanje
	Alarm za opasnost	Uređaji za zaustavljanje, isključivanje i prekidanje u slučaju opasnosti
	Oprema za gašenje požara	Evakuacija
Žuta ili tamnožuta	Znak upozorenja	Identifikacija i lokacija
		Pažnja, preduzmite mjere zaštite
Plava	Znak za obavezno postupanje	Proučite
		Posebno postupanje ili djelovanje
		Nosite sredstva i opremu lične zaštite na radu

Zelena	Znak izlaza u slučaju opasnosti, znak za prvu pomoć	Vrata, izlazi, saobraćajnice, oprema i prostorije
	Nema opasnosti	Povratak u normalno stanje

5. Efikasnost znakova zaštite ne smije da bude umanjena:

5.1. Prisustvom drugog izvora istih ili sličnih znakova koji bi mogli da utiču na vidljivost ili čujnost, pa je zbog toga potrebno izbjeći:

5.1.1. postavljanje previše znakova zaštite na malom međusobnom rastojanju;

5.1.2. istovremenu upotrebu dva svjetlosna znaka zaštite čije se značenje može pomiješati;

5.1.3. upotrebu svjetlosnog znaka zaštite pored drugog sličnog izvora svjetlosti;

5.1.4. istovremenu upotrebu dva zvučna signala;

5.1.5. upotrebu zvučnog signala u uslovima povišene buke;

5.2. Lošom izradom, nedovoljnim brojem, nepravilnim isticanjem, slabim održavanjem ili nepravilnim radom znakova zaštite ili signalnih uređaja.

6. Znakove zaštite i signalne uređaje potrebno je redovno čistiti, održavati, provjeravati, popravljati i prema potrebi mijenjati, kako bi se osiguralo očuvanje bitnih i/ili funkcionalnih svojstava.

7. Broj i raspored znakova zaštite i signalnih uređaja koje treba da se postave zavise od vrste opasnosti i veličine prostora koji pokrivaju.

8. Znakovi zaštite za koje je potrebna određena vrsta energije treba da imaju obezbijeđeno dodatno napajanje za slučaj opasnosti u slučaju nestanka električne energije.

9. Aktiviranje svjetlosnog znaka i/ili zvučnog signala pokazuje kad je potrebno započeti s djelovanjem, znak ili signal treba da budu aktivirani toliko dugo koliko zahtijeva djelovanje, a po završetku djelovanja treba da bude vraćen u prvobitno stanje.

10. Svjetlosni znakovi i zvučni signali treba da budu provjereni poslije postavljanja i periodično u toku upotrebe sa ciljem da se obezbjedi njihov pravilan rad i efikasnost.

11. Znakovi zaštite treba da budu dopunjeni ili zamjenjeni ukoliko je njihova vidljivost ili čujnost umanjena iz bilo kojeg razloga, pa i zbog upotrebe sredstva i opreme za ličnu zaštitu na radu.

12. Prostorije ili prostor u zatvorenom koji se upotrebljavaju za skladištenje značajnih količina opasnih materija treba da budu obilježene odgovarajućim znakovima zaštite u skladu sa propisima kojima se uređuje oblast označavanja opasnih materija.

Prilog broj 2

ZAHTJEVI ZA ZNAKOVE ZAŠTITE NA TABLAMA

1. Karakteristike

1.1. Oblik i boje znakova zaštite na tablama propisani su u tački 3. ovog priloga u skladu sa njihovom namjenom (znakovi zaštite na tablama koji označavaju zabranu, upozorenje, obavezno postupanje, put za izlaz u slučaju opasnosti, opremu za upotrebu u slučaju opasnosti ili za gašenje požara).

1.2. Piktogrami treba da budu što jednostavniji i da sadrže samo bitne detalje.

1.3. Piktogrami koji se upotrebljavaju mogu da budu neznatno drugačiji ili detaljniji od onih koji su prikazani u tački 3. ovog priloga, pri čemu treba da obezbijede isto značenje i da ne dovedu do pogrešnog tumačenja ili zamjene značenja.

1.4. Znakovi zaštite na tablama treba da budu napravljeni od materijala koji je otporan na udarce, vodu i ostale štetne uticaje iz okoline u kojoj se nalaze.

1.5. Veličina i kolorometrijske i fotometrijske karakteristike znakova zaštite na tabli treba da budu takve da znak uvijek bude lako vidljiv i razumljiv.

2. Uslovi upotrebe

2.1. Znakovi zaštite na tablama treba da budu postavljeni na odgovarajućoj visini u liniji pogleda i na dobro osvijetljenom, pristupačnom i vidljivom mjestu, uzimajući u obzir sve prepreke koje se nalaze na mjestu prilaska opasnoj zoni ili u neposrednoj blizini specifične opasnosti ili objekta (predmeta). Upotreba fluorescentnih i reflektujućih materijala ili dodatnog vještačkog osvjjetljenja je obavezna u slučajevima nedovoljnog prirodnog osvjjetljenja.

2.2. Znakove zaštite na tablama je potrebno ukloniti kada situacija na koju se odnosi više ne postoji.

3. Vrste znakova na tablama

3.1. Znakovi zabrane

3.1.1. Znakovi zabrane treba da budu okruglog oblika sa crnim piktogramom na bijeloj pozadini, oivičeni crvenom bojom sa crvenom dijagonalnom linijom (crveni dio treba da zauzima najmanje 35% površine znaka).

Zabranjeno pušenje

Zabranjeno pušenje i
upotreba otvorenog plamena

Zabranjen pristup pješacima

Zabranjeno gašenje vodom

Voda nije za piće

Zabranjen pristup
neovlašćenim licima

Zabranjen pristup vozilima
unutrašnjeg saobraćaja -
industrijskim vozilima

Ne diraj

3.2. Znakovi upozorenja

3.2.1. Znakovi upozorenja treba da budu trouglastog oblika sa crnim piktoграмom na žutoj pozadini, oivičeni crnom bojom (žuti dio treba da zauzima najmanje 50% površine znaka).

Opasnost od požara (*)

Opasnost od eksplozivnog materijala

Opasnost od otrovnog materijala

Opasnost od korozivnog materijala

Opasnost od radioaktivnog materijala

Opasnost od visećeg tereta

Opasnost od vozila unutrašnjeg saobraćaja - industrijskih vozila

Opasnost od električne struje

Opšta opasnost

Opasnost od laserskih zraka

Opasnost od oksidacijskog materijala

Opasnost od nejonizujućeg zračenja

Opasnost od jakog magnetnog polja

Opasnost od prepreka

Opasnost od pada

Biološka opasnost

Opasnost od niske temperature

Opasnost od štetnog ili iritirajućeg materijala (**)

(*) U nedostatku posebnog znaka za visoku temperaturu.

(**) Pozadina ovog znaka može izuzetno, ako je opravdano, da bude žućkasto - smeđe boje, kako bi se razlikovao od sličnog znaka za bezbijednost u saobraćaju.

3.3. Znakovi za obavezno postopanje

3.3.1. Znakovi za obavezno postopanje treba da budu okruglog oblika sa bijelim piktogramom na plavoj pozadini (plavi dio treba da zauzima najmanje 50% površine znaka).

Obavezna upotreba zaštitnih naočara

Obavezna upotreba zaštitnog šljema

Obavezna upotreba sredstava za zaštitu sluha

Obavezna upotreba sredstava za zaštitu disajnih organa

Obavezna upotreba zaštitne obuće

Obavezna upotreba zaštitnih rukavica

Obavezna upotreba zaštitne odjeće

Obavezna upotreba štitnika za oči i lice

Obavezna upotreba zaštitnog pojasa

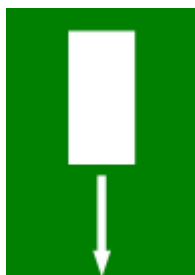
Opšti znak za obavezno postopanje (uz kojeg, kad je potrebno, stoji drugi znak)

Obavezan prolaz za pješake

3.4. Znakovi za izlaz u slučaju opasnosti ili za prvu pomoć

3.4.1. Znakovi za izlaz u slučaju opasnosti ili za prvu pomoć treba da budu pravougaonog ili kvadratnog oblika sa bijelim piktogramom na zelenoj pozadini (zeleni dio treba da zauzima najmanje 50% površine znaka).

Put do izlaza u slučaju opasnosti

U ovom smjeru (dopunski znak obavještenja)

Prva pomoć

Nosila

Zaštitni tuš

Uređaj za ispiranje očiju

Telefon za slučaj opasnosti

3.5. Znakovi za gašenje požara

3.5.1. Znakovi za gašenje požara treba da budu pravougaonog ili kvadratnog oblika sa bijelim piktogramom na crvenoj pozadini (crveni dio treba da zauzima najmanje 50% površine znaka).

Vatrogasna cijev
(hidrant)

Ljestve

Aparat za gašenje
požara

Telefon u slučaju
opasnosti

U ovom smjeru (dopunski znak obavještenja)

Prilog broj 3

ZAHTJEVI ZA OBILJEŽAVANJE POSUDA I CJEVOVODA

1. Posude koje se upotrebljavaju za rad sa opasnim materijama ili za njihovo skladištenje, kao i vidljivi djelovi cjevovoda koji sadrže ili kojima se transportuju opasne materije, treba da budu obilježeni u skladu sa propisima kojima je uređena klasifikacija, pakovanje i obilježavanje opasnih materija.

1.1. Posude koje se upotrebljavaju veoma kratko ili čiji se sadržaj veoma često mijenja ne obilježavaju se u smislu tačke 1. ovog priloga.

1.2. Znakovi zaštite iz tačke 1. ovog priloga mogu da budu:

- zamijenjeni znakovima upozorenja u skladu sa Prilogom broj 2 ovog pravilnika, upotrebom istog piktograma ili simbola;
- dopunjeni dodatnim informacijama, kao što su naziv, odnosno formula opasne materije i podaci o opasnostima;
- u slučaju transporta posuda, zamijenjeni ili dopunjeni znakovima zaštite koji se odnose na transport opasnih materija.

2. Znakovi zaštite treba da budu postavljeni:

- na vidljivim stranama,
- u nesavjetljivom, samoljepljivom ili farbanom obliku.

3. Znakovi zaštite navedeni u tački 1. ovog priloga treba da imaju karakteristike iz tačke 1.4. Priloga broj 2 ovog pravilnika i da se upotrebljavaju u skladu sa uslovima upotrebe znakova zaštite na tablama koje su dati u Prilogu broj 2 ovog pravilnika.

4. Ne isključujući primjenu obilježavanja iz tač. 1-3. ovog priloga znakovi zaštite na cjevovodima treba da budu postavljeni u blizini svih opasnih mjesta (kao što su ventili i spojevi) tako da budu vidljivi, kao i na međusobnim rastojanjima tako da se obezbijedi da je cjevovod obilježen.

5. Područja, prostorije ili zatvoreni prostori koji se upotrebljavaju za skladištenje značajnih količina opasnih materija treba da budu obilježeni odgovarajućim znakom upozorenja u skladu sa tačkom 3.2. Priloga broj 2 ovog pravilnika ili na način utvrđen tačkom 1. ovog priloga, ukoliko pojedinačna pakovanja ili posude nijesu adekvatno obilježeni, uzimajući u obzir veličinu znakova zaštite shodno tački 1.5. Priloga broj 2 ovog pravilnika.

5.1. Skladišta opasnih materija treba da budu obilježena znakom upozorenja za opštu opasnost.

5.2. Znakovi zaštite treba da budu postavljeni na odgovarajući način u neposrednoj blizini ili na ulaznim vratima skladišta.

Prilog broj 4

ZAHTJEVI ZA OZNAČAVANJE LOKACIJE I IDENTIFIKACIJU OPREME ZA GAŠENJE POŽARA

1. Oprema za gašenje požara treba da bude identifikovana upotrebom propisane boje za samu opremu i znakovima zaštite na tablama i/ili za označavanje lokacije na kojoj se nalazi ta oprema i pristupa tim lokacijama.
2. Boja iz tačke 1. ovog priloga je crvena. Površina koja je crvene boje treba da bude dovoljno velika da bi se oprema za gašenje požara lako identifikovala.
3. Znakovi zaštite na tablama kojima se označava lokacija opreme za gašenje požara treba da budu u skladu sa zahtjevima iz tačke 3.5. Priloga broj 2 ovog pravilnika.

Prilog broj 5
ZAHTJEVI ZA ZNAKOVE ZAŠTITE KOJI SE UPOTREBLJAVAJU ZA
OBILJEŽAVANJE PREPREKA, OPASNIH ZONA I SAOBRAĆAJNICA

1. Znakovi zaštite za obilježavanje prepreka i opasnih zona

1.1. Mjesta kojima zaposleni ima pristup u toku rada, a na kojima postoji rizik od sudara sa preprekama, pada zaposlenog ili pada predmeta treba da budu obilježena žuto - crnim ili crveno - bijelim prugama.

1.2. Veličina znaka zaštite treba da bude u skladu sa veličinom prepreke ili opasne zone.

1.3. Žuto - crne ili crveno - bijele pruge treba da budu pod uglom od 45° i približno iste širine.

1.4. Primjer:

2. Obilježavanje saobraćajnica

2.1. U cilju obezbjeđivanja zaštite i zdravlja na radu, a ukoliko upotreba sredstava za rad u objektima to zahtjeva, saobraćajnice treba da budu obilježene neprekidnim linijama jasno uočljive boje, po mogućnosti bijele ili žute, uzimajući u obzir boju podloge.

2.2. Linije treba da budu postavljene tako da je obezbijeđeno potrebno bezbjedno rastojanje između vozila i objekata ili predmeta koji se mogu naći u blizini i između vozila i pješaka.

2.3. Stalne saobraćajnice na otvorenom treba da budu, koliko je god moguće, slično obilježene, osim ako su opremljene odgovarajućim ogradama ili stazama za pješake.

Prilog broj 6

ZAHTJEVI ZA SVJETLOSNE ZNAKOVE ZAŠTITE

1. Karakteristike

1.1. Svjetlost koju emituje znak zaštite treba da proizvodi svjetleći kontrast koji odgovara njegovoj okolini, u skladu s predviđenim uslovima upotrebe znaka zaštite, ali pri tome ne smije da izaziva blještanje ili da bude slabo vidljiva usljed nedovoljne svjetlosti.

1.2. Osvijetljena površina koju emituje znak zaštite treba da bude jednobojna ili da sadrži piktogram na određenoj pozadini.

1.3. Boja koja se upotrebljava na svjetlosnom znaku zaštite treba da bude u skladu sa bojama navedenim u tački 4. Priloga broj 1 ovog pravilnika i njihovim značenjem.

1.4. Ukoliko svjetlosni znak zaštite sadrži piktogram, treba da bude u skladu sa zahtjevima iz Priloga broj 2 ovog pravilnika.

2. Pravila za upotrebu

2.1. Ukoliko uređaj može da emituje neprekidne signale i signale sa prekidom, signali sa prekidom treba da se upotrebljavaju da bi se upozorilo na viši nivo opasnosti ili na hitno postupanje.

Trajanje i učestalost svjetlosnog znaka zaštite sa prekidom treba da bude takvo da se:

- obezbijedi odgovarajući prijem poruke; i
- spriječi zamjena sa drugim svjetlosnim znakovima.

2.2. Ako se svjetlosni znak zaštite sa prekidom upotrebljava umjesto zvučnog ili zajedno sa njim, treba upotrebljavati identične kodove.

2.3. Uređaji koji emituju svjetlosne znakove zaštite sa prekidima u slučaju povećane opasnosti treba da budu redovno održavani i opremljeni pomoćnom svjetiljkom.

Prilog broj 7

ZAHTJEVI ZA ZVUČNE SIGNALE

1. Karakteristike

1.1. Zvučni signali treba da:

1.1.1. budu viši od nivoa buke u okolini tako da budu čujni, ali ne i neprijatni ili da izazivaju bol;

1.1.2. budu lako prepoznatljivi, posebno u pogledu dužine trajanja i učestalosti impulsa i da se mogu lako razlikovati od ostalih zvučnih signala ili buke u okolini.

1.2. Ukoliko uređaj može da emituje zvučne signale sa stalnom i sa promenljivom frekvencijom, signali sa promjenljivom frekvencijom treba da se upotrebljavaju da bi se upozorilo na viši nivo opasnosti ili na potrebu za hitnim preduzimanjem propisanog ili zahtijevanog postupanja ili aktivnosti u poređenju sa stalnom frekvencijom.

2. Kodiranje

2.1. Zvučni signal za evakuaciju treba da bude neprekidan.

Prilog broj 8

ZAHTJEVI ZA GOVORNU KOMUNIKACIJU

1. Karakteristike

1.1. Govorna komunikacija između zaposlenog koji daje poruke i jednog ili više zaposlenih koji ih primaju treba da se odvija kratkim rečenicama, izrazima i riječima.

1.2. Govorne poruke treba da budu što je moguće kraće, jednostavne i razumljive, a govorne sposobnosti zaposlenog koji daje poruke i čujnost zaposlenih koji primaju poruke treba da budu takve da obezbijede pouzdanu govornu komunikaciju.

1.3. Govorna komunikacija je neposredna (pomoću ljudskog glasa) ili posredna (pomoću ljudskog ili vještačkog glasa, kojeg emituju odgovarajuća sredstva).

2. Pravila za upotrebu

2.1. Lica koja govorno komuniciraju treba dobro da poznaju jezik na kojem se odvija govorna komunikacija, tako da mogu pravilno da izgovaraju i razumiju izgovorenu poruku i posljedično postupaju na način koji je odgovarajući za zaštitu i zdravlje na radu.

2.2. Ako se govorna komunikacija upotrebljava umjesto pokreta ili zajedno sa pokretima, treba da se upotrebljavaju sljedeći znakovi sporazumijevanja:

2.2.1. početak – za početak radnje;

2.2.2. stop – za prekid ili završetak radnje;

2.2.3. kraj - za završetak radnje;

2.2.4. dizanje - za podizanje tereta;

2.2.5. spuštanje - za spuštanje tereta;

2.2.6. naprijed, nazad, lijevo, desno - treba uskladiti sa odgovarajućim ručnim signalima;

2.2.7. opasnost - za zaustavljanje u slučaju opasnosti;

2.2.8. brže - ubrzati kretanje sa ciljem veće zaštite.

Prilog broj 9

ZAHTJEVI ZA ZNAKOVE ZAŠTITE KOJI SE DAJU RUKOM

1. Karakteristike

1.1. Znakovi zaštite koji se daju rukom treba da budu precizni, jednostavni, dobro vidljivi, laki za izvođenje i razumijevanje i vidljivo različiti od drugih takvih signala.

1.2. Ako se upotrebljavaju obje ruke istovremeno, treba da se pomjeraju simetrično i samo za davanje jednog znaka zaštite.

1.3. Pod pretpostavkom da ispunjavaju uslove navedene u tač. 1.1. i 1.2. ovog priloga, signali koji se upotrebljavaju mogu se malo razlikovati ili biti detaljniji od onih prikazanih u tački 3. ovog priloga, ali treba da imaju isto značenje i budu jednako razumljivi.

2. Pravila za upotrebu

2.1. Zaposleni koji daje znakove zaštite rukom (u daljem tekstu: signalista) pokretima i/ili položajem ruku i/ili šaka daje manevarska uputstva zaposlenom koji prima znakove (u daljem tekstu: rukovaoc).

2.2. Signalista treba da bude u stanju da vizuelno prati manevar i da pri tome ne bude ometan.

2.3. Obaveze signaliste treba da budu usmjerene isključivo na davanje manevarskih uputstava na način kojim se obezbjeđuje zaštita ostalih zaposlenih u neposrednoj blizini.

2.4. Ukoliko ne mogu da se ispune zahtjevi iz tačke 2.2. ovog priloga treba da se obezbijedi više signalista.

2.5. Rukovaoc treba da prekine manevar i zatraži novo uputstvo ukoliko nije u mogućnosti da na bezbjedan način izvrši nalog.

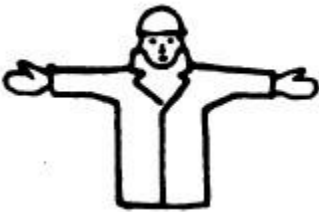
2.6. Pomoćna sredstva:

2.6.1. rukovaoc treba da bude u mogućnosti da lako prepozna signalistu;

2.6.2. signalista treba da bude opremljen sa jednim ili više prepoznatljivih i karakterističnih djelova pomoćnih sredstava, kao što su jakna, šljem, navlake na rukama ili signalne palice;

2.6.3. svi djelovi pomoćnih sredstava treba da budu svijetlih i jasno uočljivih boja, po mogućnosti jednobojni, i da se upotrebljavaju isključivo za prepoznavanje signaliste.

3. Znakovi zaštite koji se daju rukom su:

Značenje	Opis	Prikaz
A. Opšti znakovi		
POČETAK Pažnja! Početak radnje	Obje ruke su raširene horizontalno sa dlanovima okrenutim naprijed.	

<p>STOP Prekid Završetak radnje</p>	<p>Desna ruka je podignuta u vis sa dlanom okrenutim naprijed.</p>	
<p>KRAJ Završetak radnje</p>	<p>Ruke su sklopljene u visini grudi.</p>	
<p>B. Vertikalno kretanje</p>		
<p>DIZANJE</p>	<p>Desna ruka podignuta u vis sa dlanom okrenutim naprijed, polako kruži.</p>	
<p>SPUŠTANJE</p>	<p>Desna ruka spuštana sa dlanom okrenutim prema sebi, polako kruži.</p>	
<p>VERTIKALNO RASTOJANJE</p>	<p>Položaj ruku pokazuje rastojanje.</p>	
<p>C. Horizontalno kretanje</p>		
<p>NAPRIJED</p>	<p>Obje ruke su savijene sa dlanovima okrenutim na gore i podlaktice se polako kreću ka tijelu.</p>	

NAZAD	Objе ruke su savijene sa dlanovima okrenutim na dolje i podlaktice se polako kreću od tijela.	
DESNO od signaliste	Desna ruka u visini ramena sa dlanom okrenutim na dolje polako daje male pokrete udesno.	
LIJEVO od signaliste	Lijeva ruka u visini ramena sa dlanom okrenutim na dolje polako daje male pokrete ulijevo.	
HORIZONTALNO RASTOJANJE	Položaj ruku pokazuje rastojanje.	
D. Opasnost		
OPASNOST Zaustavljanje u slučaju opasnosti	Objе ruke su podignute u vis sa dlanovima okrenutim naprijed	
BRŽE	Sva kretanja ubrzati	
SPORIJE	Sva kretanja usporiti	